

Národní institut pro další vzdělávání MŠMT
Senovážné náměstí 25, 110 00 Praha 1

Olympiáda v českém jazyce
44. ročník, 2017/2018
Krajské kolo – zadání

II. kategorie

Počet bodů:

Jméno:

Škola:

1. Přečtěte si text známé písničky.

*Ovčáci, čtveráci,
vy jste naši vičku
i tu čočovičku vypásli.
To je lež jako věž,
nebyla to vička
ani čočovička,
byl oves.*

a) Slova *vička* a *čočovička* jsou zdobněliny. V následující nabídce skutečně existujících i předpokládaných základových slov podtrhněte ta, od nichž mohou být tyto zdobněliny pravidelně a bezprostředně utvořeny:

vička: *vikev, vika, vikvice, víko, vice*

čočovička: *čočovice, čočka, čočev, čoča, čočinka, čočička, čočovika*

b) Ke každému z následujících slov napište jednu náležitě utvořenou existující zdobnělinu (pokud znáte k danému slovu více možných zdobnělin, uveďte pouze jednu z nich).

žito –

ječmen –

ovčák –

věž –

oves –

c) V uvedené písničce má slovo *čtverák* starší význam ‚darebák‘. Do současnosti došlo jazykovým vývojem u tohoto slova k významovému posunu. Napište, jaký význam má slovo *čtverák* dnes (k vysvětlení v tomto bodě úkolu nepoužívejte jednoslovná synonyma).

d) Ke slovu *čtverák* v jeho dnešním významu napište 3 slova s podobným významem.

e) Napište 4 slova, která obsahují slovtvorný základ *čtver/čtveř*. Neuvádějte slova složená ani slovo *čtverák*.

f) Představte si, že jste cizinec a znáte správnou mluvenou (vyslovovanou) podobu frazémů *To je lež jako věž* a *To je prašť jako uhod'*, ale nevíte, jak se první z těchto frazémů píše a jaký má význam. Vysvětlete, jaké by muselo být slovnědruhovému obsazení prvního frazému (tj. které slovní druhy a v kterých tvarech by tento frazém musel obsahovat), abychom mohli oba tyto frazémy pokládat za gramaticky paralelní.

Doporučení: Přepište si nejprve frazém *To je lež jako věž* do podoby, v které se vyslovuje.

2. Rozdělte následující slova do skupin podle toho, kolik hlásek *j* se v nich ve spisovné výslovnosti vyskytuje:

bojujeme, jazz, muzea, objev, oběd, nejjasnější, nejvědeckější, přispějme, steak, vyexpedovat

0:

1:

2:

3:

4:

3. Zakroužkujte všechny pravdivé výpovědi o zadaném úryvku.

„Jó, to dež sem začala chodit' do škole, tož tenkrát' ešče ta dědina vepadala načesto ináč. Žádná taková selnica a taková opravená cesta.“

a) Promluvu lze označit zároveň jako českou a nespisovnou.

b) Jazyk, kterým byla promluva pronesena, není čeština.

c) Promluva byla pronesena v jednom z moravských nářečí.

d) Jazyk, kterým byla promluva pronesena, je jiný slovanský jazyk než čeština.

e) Mluvčí je cizinka, která se teprve začíná učit mluvit česky.

4. K následujícím slovesům přiřaďte spojení jiného slovesa s podstatným jménem (spojení může být dále rozvíjeno přívlastkem či přívlastky a může obsahovat předložku) tak, aby

a) mělo obdobný význam jako zadané sloveso a podstatné jméno v něm užitá bylo odvozeno od zadaného slovesa (příklad: *cvičit – provádět cviky*)

pohlédnout –

plakat –

spát –

b) mělo obdobný význam jako zadané sloveso a podstatné jméno v něm užitá nebylo odvozeno od zadaného slovesa (příklad: *cvičit – věnovat se posilujícím fyzickým aktivitám*)

pohlédnout –

plakat –

spát –

Spojení, která uvedete, mohou být expresivní.

Národní institut pro další vzdělávání MŠMT
Senovážné náměstí 25, 110 00 Praha 1

Olympiáda v českém jazyce
44. ročník, 2017/2018
Krajské kolo – slohový úkol

II. kategorie

Počet bodů:

Jméno: Škola:

... jako na kolotoči

Slohový útvar je volný, téma zpracujte formou prózy. Doporučená délka je 25–30 řádek.

Národní institut pro další vzdělávání MŠMT
Senovážné náměstí 25, 110 00 Praha 1

Olympiáda v českém jazyce
44. ročník, 2017/2018

Krajské kolo – řešení II. kategorie

1. a) *vika, vice; čočovice, čočovika*

b) Příklady řešení: *žitko/žitečko, ječmínek, ovčáček, vížka/věžička* (uznávejte i *věžka*), *ovsík/ovísek*

Uznávejte i jiné zdobněliny utvořené systémovými prostředky.

c) Příklady řešení: ‚ten, kdo baví jiné‘, ‚ten, kdo si dělá rád legraci (z jiných nebo ze sebe)‘

d) Příklady řešení: *taškář, šibal, šprýmař, vtipálek, filuta, ferina, srandista, bavič*

e) Příklady řešení: *čtverec, čtverý, čtverylka, čtverný, čtvero, čtveřice, čtveračit, čtverácký, čtveráček*

f) Příklad řešení: Mluvená podoba frazému *To je lež jako věž* (tedy: [to je leš jako vješ]) a frazém *To je prašť jako uhod'* by mohly být gramatickými paralelami v případě, že vyslovovaný tvar [leš] by byl imperativem slovesa *ležet* a vyslovovaný tvar [vješ] by byl imperativem slovesa *věšet* – oba frazémy by tedy obsahovaly vždy dvě slovesa v rozkazovacím způsobu.

Stačí, pokud soutěžící uvede, že v obou frazémeh by byla vždy dvě slovesa v rozkazovacím způsobu.

Bodování:

a) Za každé správně uvedené slovo – 1 bod. Pokud soutěžící podtrhne navíc nějaká nesprávná slova, odečtete za každé 1 bod. Záporné body se nedávají. Maximálně tedy 4 body.

b) Za 5 správně uvedených zdobnělin – 3 body, za 4 zdobněliny – 2 body, za 3 zdobněliny – 1 bod. Více zdobnělin k jednomu slovu nebudujte.

c) Za vhodně formulovaný význam – 1 bod.

d) Za 3 vhodně uvedená slova – 3 body, za 2 vhodně uvedená slova – 2 body, za 1 vhodně uvedené slovo – 1 bod.

e) Za 4 správně uvedená slova – 3 body, za 3 správně uvedená slova – 2 body, za 2 správně uvedená slova – 1 bod.

f) Za vhodné vysvětlení – 3 body, při drobných formulačních nepřesnostech – 2 body.

Celkem tedy maximálně 17 bodů.

2.

0: *jazz, muzea, vyexpedovat*

1: *objev, oběd, steak,*

2: *bojujme, přispějme*

3: *nejjasnější, nejvědeckější*

4: –

Bodování:

Za 10 správně zařazených slov – 5 bodů, za 9 správně zařazených slov – 4 body, za 8 správně zařazených slov – 3 body, za 7 správně zařazených slov – 2 body, za 5–6 správně zařazených slov – 1 bod.

Celkem tedy maximálně 5 bodů.

3. a), c)

Bodování:

Za 2 správně uvedené možnosti – 2 body, za 1 možnost – 1 bod. Pokud soutěžící označí navíc některé nesprávné možnosti, odečtete za každou 1 bod. Záporné body se nedávají.

Celkem tedy maximálně 2 body.

4. Příklady řešení:

a) *pohlédnout – upřít/zamířit/vrhnout pohled*

plakat – otrásat se pláčem / utápět se v pláči / být přemožen pláčem

spát – oddávat se spánku / oddávat se spaní

b) *pohlédnout – upřít oči*

plakat – ronit slzy / prolévat slzy

spát – být v říši snů / být v limbu / nevědět o světě / oddávat se sladkým snům / dávat si šlofika/dvacet

Bodování:

Za každé vhodné slovní spojení – 1 bod.

Celkem tedy maximálně 6 bodů.

Celkem tedy maximálně 30 bodů.

Slohový úkol

Hodnoťte:

A. slohovou úroveň textu, tj.

- dodržení tématu a formy, je-li stanovena,
- nápaditost a originalitu zpracování,
- celkovou výstavbu a členění textu, jeho plynulost a návaznost,
- vhodný výběr jazykových prostředků přiměřeně ke stylu textu – posuzujte celkový výběr prostředků lexikálních, tvaroslovných a syntaktických, funkčnost volby spisovných a nespisovných prostředků,
- větnou stavbu přiměřenou stylu textu;

B. jazykovou a pravopisnou správnost projevu, tj.

- pravopisnou správnost včetně dodržování pravidel interpunkce,
- znalost kodifikace ve všech jazykových plánech – v hláskoslovném, morfologickém, lexikálním i syntaktickém plánu.

Bodování části A: 0 - 10 bodů.

Bodování části B: 0 - 10 bodů.

Celkem tedy maximálně 20 bodů. Využijte celého bodového rozpětí.